

Sárospataki

Ifjúsági Közlöny

Főszerkesztő:

Stunda István

Társzerkesztők:

Kósa Szabó Pál és Illyés Bertalan

Felelős szerkesztő:

Kriston Antal

TARTALOM:

K. Szabó P.: „És az ő láttokra fel-
emelteték.“ — Szigethy Ferenc:
Novák Lajos. — Szigethy Ferenc:
Novák Lajos halálára (vers). — Kiss
Géza: Novák Lajos egyénisége. —
Kriston: Condoleatio (vers). — G.:
Apróságok Novák Lajosról. — Egyleti
élet. — Hírek. — Szerkesztői üze-
netek. — Hirdetések.

Kiadóhivatali főnök: Halász Ernő. — Kiadja: a „Főiskolai Ifjúsági Egyesület“.

Megjelenik július és
augusztus kivételé-
vel havonta egyszer

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Sárospatak. Kollégium.

Előfizetés
egész évre 5 kor.

A főiskolai könyvkereskedésben bárhon megjelent könyvek eredeti bolti árban kaphatók.

Raktáron: Jogi, theologiai, szépirodalmi, imakönyvek és ifjúsági iratok. Írószerek, levélpapírok, hegedű-kellékek, festészeti és fényképészeti cikkek jutányos áron kaphatók. — Vidéki megrendeléseket azonnal elintézzük.

Főiskolai könyvkereskedés és könyv-
kötészeti kezelőség. Sárospatak.

Nagy választék képeslapokban, hetenkint ujdonság!
Háborus iratok. Térképek.

A „Központ”

vendéglőben

minden, ami jó, kapható. Kőbányai sörök, izletes ételek, különféle villásreggelik, kitűnő zselik jó borok. Ezenkívül elvállal bankettek rendezését, bálokban ételek és italok szolgáltatását s jó, tiszta kiszolgálásról gondoskodik

Klein Ábrahám,

a „Központ” tulajdonosa.

HA NINCS STENDIG S.

pontosan járó órája, keresse meg
órás és ékszerész sárospataki üzletét, mely a legmegbízhatóbb bevásárlási forrás. — Zseb és ébresztő órák, arany ezüst és szíj láncok, mindennemű ékszerek a legnagyobb választékban kaphatók. — Villanylámpák a legkülönbébb kivitelben, 6 óráig égő elem csak 50 fill. Becserél s javít órákat két évi jótállással.

NYOMTATVÁNYOK

ugymint
heti és havi folyó-
iratok, üzleti nyomtatványok,
levélpapírok, borítékok, névjegyek,
stb. stb. a legmodernebb kivitelben
készülnek a Reform. Főiskolai
nyomdában Sárospatakon.

Hentes

üzletem szerda és péntek kivételével
a hétnek többi napján nyitva. Friss
hentesárúk állandóan kaphatók.

A fogyasztóközönség szives pártfogását kérem és vagyok tisztelettel
Sviatkó János.

Sárospataki
Ifjusági Közlöny

XXXIII. évfolyam.

5. szám.

1917. február.

Főszerkesztő:
Stunda István

Társzerkesztők:
Kósa Szabó Pál és Illyés Bertalan

Felelős szerkesztő:
Kriston Antal

„AZ Ő LÁTTOKRA FELEMELTETÉK...“

Ap. Csel. I. 9.

Egy bibliai kép elevenedik meg lelkemben. A tanítványok együtt vannak a feltámadott Mesterrel, lábainál ülve hallgatják szavát: „Veszték erőt... és lesztek nékem tanúim...“ És mikor ezeket mondta, „az ő láttokra felemelték.“

Egybegyűlünk gyakran, együtt vagyunk feltámadott, közöttünk élő „Mester“ ünkkel, vezérünkkel mi is, „kiknek az ő szenvedése után sok jel által meg is mutatta, hogy ő él“, hisz megjelent közöttünk, megjelent Péternek, Tamásnak... mind a harmincnégynek. Igen. Megjelent és mi lábaihoz ülve hallgatjuk szavát: „Veszték erőt... és lesztek nekem tanúim“. Veszünk erőt az ő irántunk való jóságából, szeretetéből, rokonérző lelkéből. Veszünk erőt az ő atyai szivéből, bölcsességéből, szép emlékéből. Veszünk erőt egy megfutott élet gazdag kincseiből.

És tanúi leszünk neki Tanúi az evangyélium ékes hirdetésével, követésével. Tanúi elménk elevenségével, természetességével. Tanúi leszünk ifjú lelkünknek általa táplált szabad repülésével.

De amig ezeket mondotta, mondja tovább a kép, szemünk láttára felemelték és mi elálmélkodva, megdöbbenve függesztjük szemünket az ég felé. Egyszerre csak ismerős hang, — mintha a nagy halottat temető nagy halott ajkáról csendülne, — üti meg fülünket: „Mit álltok itt, nézván a mennybe?“ És mi boldogan hisszük, hogy az a Novák Lajos, aki szemünk előtt felemeltetett, aképen jő vissza hozzánk, amiképen láttuk Őt felemeltetni. Eljön hozzánk gyakran, mindennap biztató, bátorító szavával, valahányszor összegyülekezve Őt emlegetjük. Porrészét a csendes enyészetnek adtuk, de lelke él tovább a tanítványokban.

K. Szabó P.

NOVÁK LAJOS.

Elment váratlanul és mindenkinek nagyon korán s annyi sok minden között árvaságra maradt utána a Magyar Irodalmi Önképzőkör Társulat is, a muzsatiaknak az ő szellemében nevededett lelkes serege, ahol ő a tanár-elnöki tisztet 8 éven keresztül olyan kiváló ügybuzgalommal, olyan nagy rátermettséggel és tudással s oly nagy odaadó szeretettel töltötte be. S szomorú magáramaradottságában az Önképző Társulat még sokszor fog felgyűlni gyásszal, mert ime nincsen többé az élen a hűséges és a fáradhatatlan vezető, aki munkásságra buzdított, aki gondos vigyázással járt, kelt, örködött a fiatalok között, aki aprólékos gondossággal válogatta évről-évre a szellemi hajtásokat. Elment közülünk ő, akinek sokfelé fényeskedő szelleme leszállt ide is, az életbe és a munkásságba indulók közé. Elszakadt tőlünk a hűséges vezér, aki élesen látó szemmel, de mindig atyai szeretettel itt ítéletet mondott, tanácsot osztott s akinek a fiatalok oly igen nagyra látták az ő lelke fényességét, hogy belenyugvó megadással fogadták tőle azt is, ha hibát rótt fel, a dicséretét, elismerését pedig egy egész életre szép és kedves emléknek vitték el innen magukkal. — Ő valóban arra volt hivatott, hogy közöttünk lépten-nyomon bírálatot mondjon, mert olyan tudással és kritikai képességgel volt Istentől megáldva, amilyen keveseknek adatott az emberek közül.

De hát hogy is ne láttuk volna nagyra az ő bírálatát a zsenge munkák felett: hiszen ő is költő-ember, poétalélek volt. Hányszor megtörtént, hogy amikor egy-egy szűkebb körben a velünk való barátkozása magasabbra csapott, jókedvében elővette nekünk az ő bekötött kéziratos könyvét, azokat a verseket, amelyeket életének olyan óráiban írt, amikor egyszer-egyszer verssé vált, költői szavakban talált kifejezést az ő lelkében is az érzés, a hangulat. És éreztük ilyenkor mindnyájan, akik hallottuk, akik így néha az Önképző Társulatnál is szűkebb körben láttuk, hogy az ő költői képességének tágabb mezőkön kellett volna világítnia. Dehát ő maga szerény maradt s leszállt inkább

közibénk, mintahogy maga mondta magáról és rólunk: „Az élet, e goromba kritikus, a legtöbbünk kezéből kivetszi, kiveri a lantot; de arra még ő sem kényszeríthet, hogy kedvünk ne teljék ifjú utódaink dúdolgatásaiban.“

Máshol úgy éreztük magunkat vele szemben, mint tanár és tanítvány; itt az Önképző Társulat ülésin ez a viszony valami lelki barátsággá változott. S ebben a kedves együttlétben vele együtt járván a költészet gyönyörűséges mezőin, folytonosan csak tanultunk ő tőle. Mert az ő egyénisége, szép és nemes elvei, amelyeket az irodalom felől nekünk megmutatott, egy egész életre hagytak nyomot mindnyájunk lelkében.

De az a 8 esztendő, amelyet közöttünk s általában az Önképző Társulat kebelében, mint tanár-elnök töltött, emlékezetes, áldott marad nemcsak azokért a lelkiekért, amelyeket ő tőle vettünk, de azért a nagyszabású ténykedésért is, amelyet karöltve az Önképző Társulat lelkes tagjaival végbevitt. Azért a lelkes munkásságért, hogy közadakozásból összetoborozta azt az összeget, amelyből az Önképző-társulat felállította a volt pataki tanárnak, a nagy magyar népmesegyűjtőnek és poétának: *Erdélyi Jánosnak* mellszobrát Sárospatakon. Ez a szobor olyan tanúbizonyosága a Novák Lajos munkás fáradhatatlanságának, nemes, nagy eszméért hevülő lelkének, amely minden róla írott emlékezésnél ékebben dicséri őt.

Novák Lajos olyan nagy lelket hozott magával s anynyi értéket hintett szét sokak között és közöttünk önképző-társulati tagok között is, hogy sokaknak és minékünk is csak hálával és szép emlékezéssel telhetik el ő iránta az életünknek minden ideje.

Maradjon az ő szelleme közöttünk áldott s őrizze meg az ő emlékét az Önképző Társulat soha nem múló, áldó kegyelete!

Szigethy Ferenc.

NOVÁK LAJOS HALÁLÁRA.

Az Alma Mater, ide messze van már
S alig jön onnan néha üzenet. —
A lelkem mégis annyi sokszor ott jár,
Bejárom a sok ismerős helyet.

Most gondolatban újra oda térek
S hol olyan sokszor voltam ezelőtt,
Áldozván a nagy halott szellemének,
Fölkeresem a régi temetőt.

S állok lélekben gyászbaöltözötten
A friss sírnál, hol nyugszik a halott.
És elvonul még egyszer ott előttem,
Amit emléknek, kincsnek itt hagyott.

Feltűnik im palástos, szép alakja :
Mikor mindnyájan csüggtünk a szaván,
Mikor lelkünket magával ragadta. —
Beszédét mintha most is hallanám.

Lelkem még most is szinte szárnyat érez :
Az ő imáján száll magasba fent . . .
Pedig ő im már megtért Istenéhez,
Közülünk ő már innen haza ment.

Majd látom, amint bölcsesség szavával
Beszél mihozzánk s szívünk ünnepel ;
Midőn tanítván, lelki gazdagsággal
Indít az útra mindnyájunkat el.

És ott van köztünk akkor is, ha néha
Vidám az ifjú, szűk baráti kör
S szeretve minket s akkor is tanítva,
Jókedve, élce köztünk tündököl — —

Ó, olyan nagy az itt maradt üresség,
 Az égi rész ahonnan messze szállt,
 Ahol a lelkünk könnyes gyászt visel még
 A test felett, amely halottra vált.

Ó, oly hamar tért sírba itt az élet,
 Sok év múltán is még nagyon korán,
 Magával vivén azt a fényességet,
 Amely ragyog a napnak alkonyán. --

— A sír mellett a lélek fáj és szenved,
 Ha a halállal egyedül marad:
 Az enyhülést, az élő győzedelmet
 Ó, azokban a szívekben lelem meg,
 Melyekbe ő szórt egy-egy sugarat.

Tiszanána.

Szigethy Ferenc

NOVÁK LAJOS EGYÉNISÉGE.

Írta : KISS GÉZA.

Arca, alakja, mozgása sok mindent enged nyilvánulni, csak abból nem árul el semmit, hogy életútja rovásában már a hetedik évtized dülője van soron. Elfulladás nélkül tart a sokasuló évek lankái felé, mint egy született bölcse a teremtésnek, akinek a Teremtő — mint Mózesnek — el nem vénülő élet ajándékát adta. A szemben ott maradt a tűz, a homlokon a fény, a szívben az örök gyermekség vidultsága. a mozdulatokban a reszketéstelen biztosság, — mint a szeptemberi napsugárzásban a tűnedező nyár érett ereje.

Ha ezt a fáradságot nem érző testalkatot nézzük s ezen a derűs arcon pihentetjük szemünket, és összehasonlítjuk egy húszas éveinek cicjéről való fényképével — csodálkozva kérjük : hát semmi se történt ezzel az emberrel negyven esztendő óta, hogy nem fogott rajta az idő? . . . Úgy szólván csak annyi a különbség, hogy akkori arcáról hiányzik későbbi kiegészítője : a határozott hajlású, magyaros bajusz. Arca — s valószínűleg alakja is — hamar megtalálta a férfiasodás végső formáit s különös kedvezése a Gondviselésnek, hogy az idő nem tudta megviselni azokat. Termete ruganyos, egyenletes mozgású, egyenes tartású, arányos középtermet. Arca egyéni jellegű, bár nem igen találunk vonásain különösebb kiélezettséget. Tekintetünket leghamarabb megállítja remek szabású homloka, melynek magassága eléri a Madáchét. Meredek homlokfalát nem dombozzák szembetűnő dudorodások, redőtlen simasága állandóan fénylik; verőfénynél valósággal csillog. Magasságát még emeli a felfésült haj, melynek enyhe szőke színe az erő árvalányhaj selymével illik be egy-testvérnek. Arca vonala szelíd átmenet a tojásdadról a kerekdedre. Álla kellemes, kényelmes, inkább a kedély lágyságát, mint az akarat csontosságát viselő. Szája sajátságosai. nyújtott metszetű; olyanféle, mint két kiterjesztett fecskeszárny rajza. Felette gondozottan terül szét az egyenes sudarú szőkebajusz. Orra gerince hajszálnyi domborodással tér el az egyenestől. Két orcája gondosan borotvált, halvány barna bőrű, ránctalan, mindössze a szemeket fogja körül két

könnyebb gyűrődés. Szeme szürkés, feltűnően eleven, beszédes. Az értelem, az élénk kedélyvilág kisugározása józanná és meleggé szépíti tekintetét. Pár lépésnyi távolság kékes tükrűnek mutatja. Az egész arcot ez önti el étellel. Ez kormányozza a figyelmet; míg az ajak beszél, ez bele kapcsolódik a hallgató szemébe, állandóan körül repes a hallgatóságon, mosolyog, kigyullad, áhítatot sugárzik, vagy hallgataggá komorodik. Szemtükre játékan — mint a prizma törésen a szivárvány színei — egymás után csillannak meg benseje kincsei.

Amily egyszerű, majdnem igénytelen külső alatt rejlik benső világának istenáldottsága, épp oly sima élete külső történetének menete is. Egyszerű sorban születik. Tehetsége, — mint a rügyéből korán kipattanó teljes virág szirma — minden félre húzódó szerénysége mellett is önkéntelenül magához édesgeti mások figyelmét, miáltal maga válik vezérlő szellemévé tulajdon életének. E vezérlő szellemnek úgy látszik kezesen szegődik szolgálatába a külső szerencse is.

Zsendülő kis gimnazista még, mikor hatod gimnazista lakótársai már elismeréssel hajolnak meg remek felfogása és ügyes előadói képessége előtt. Nekik, költészettani ismeretszerzés közben, sokat kellene olvasniok. De minek olvassanak ők? mikor apró lakótársuk — kedvtelésből — elolvassa mindazt, amit a nagy diákoknak kell s elmondja oly részletesen, oly értelmesen, hogy élvezet a csillogó szemű, csengő szavú kis mendikást hallgatni. Hogy jutalma is legyen, egy-egy szivarral adóznak igyekezetének. „Igy kaptam én rá a szivarra“ — meséli túl a hatvanadik esztendején, amikor már el se tud lenni szivarozás nélkül . . . De így szokott rá a magyar költészet, a magyar irodalom sóvárgó és munkás szeretetére is. Sok régi temetési énekünk szövege az ő költői szerzeménye. Az „Azt hittem én, édes anyám . . .“ kezdetű Novák—Bathó nóta pedig ragyogó gyöngye a magyar nótakincsnek. A szerencsi cukorgyárról szólót a nép is kedvelt nótájává avatta. Csak a múlt esztendőben hallottam Radácsi nagytiszteletű úrtól, hogy mint theologus oly dús tartalmú, oly szabatos nyelvű írásmagyarázati dolgozatot adott be neki, hogy sokáig tartogatta magánál — gyönyörködve benne . . . Theologus korában történik meg, hogy zseniális tanára, Nagy Gusztáv ellen felületességből

eredő vád alapján fegyelmi eljárást indítanak. Előáll az ifjúság tolmácsa, az ifjú Novák: boncolja az esetet, visszafordítja a vádat a vádló ellen s az ifjúság rajongó szeretetének nyilvánítására a fegyelmi bíróság — bizalmának megújításával — fényes elégtétellel adja vissza a professzort munkamezejének. — Már ifjúkori híre neve biztató előjele nagy jövőjének. Emlékezetes sikert arat Arany Pázmány lovagjának új felfogású elszavalásával. Mint énekes, mint műkedvelő színész vidéken is jóidőre elmoshatatlanná teszi emlékezetét. Az akadémiai élet egyik legmegtisztelőbb állásából, a kórus elnökségből, felemelkedik a széniorságra, mely legszebb befejezése egy tanúói pályának.

Az életben azonban egészen elől kezdi pályáját, a legalsóbb fokon. Papja lesz egy háromszáz lelkes gyülekezetnek. Cécének, aztán szülőföldjének, Cserebaktának, majd Ungvárnak. Így lendül feljebb-feljebb pályája nyugodt, biztos íveléssel a pataki főiskola gyakorlati theologiai tanszékéig s onnan — ragyogása teljességében — egy szédítően hirtelen sikamlással hanyatlik alá a sír sötétjébe. Csak fény maradt utána, áldás és emlékezet . . .

Ha azonban pályafutásának e néhány körvonalát keretnek tekintenénk, melybe egyénisége képét akarnánk beillesztve látni, — a kép nem férne bele keretébe. Novák Lajos a maga sokszínű egyéniségét nem bírta hivatalnokkodása egyik rekeszébe sem annyira beleszorítani, hogy akár mint pap, akár mint tanár teljes képet adhatna magáról. Még mint a szónoklás mestere, mint művész is szegényes ahoz képest, ami ő — mint ember. Meggyőződésem, hogy lelkésznek, kitűnő lelkész volt, sőt talán páratlan. De ha csak ennyit mondanék róla: mint pap volt, akkor igazságtalan volnék azzal a Novák Lajossal szemben, aki családapa, társaságbeli férfi, zenei előadó, költő, tudós, adomázó, vagy kertész és még sok egyéb volt. Felejthetetlenül jellemző az a kis eset, amely baktai pap korában történt. Hadseregünk valamelyik része az ő vidékén gyakorlatozott. Egy alkalommal valaki a tisztikart szívesen látja pincéjében. Hivatalos a baktai kálvinista pap is. Poharozás közben szó térül erre is, arra is. A tisztek harcászati disputába elegyednek. S mi történik? Egyszer csak valamennyien feszes vigyázz-állással tisztelgnek a főlusi papnak, mert az valami

oly szakszerű fejtegetéssel ejtette ámúlatba mindnyájokat, ami egy törzstisztnak is bátran becsületére válhatott volna . . . Ez Novák Lajos! Amihez hozzá fog, azon nyomban megtetszik szelleme ihletett szárnyalása.

De nem a sokoldalúság, nem a sok irányú rátermettség az ő legbámúlatosabb sajátossága. Hanem az a ritka fegyelmetség, öngazgatás, mellyel a legellentétebb tulajdonságokat is szinte teljes szerencsével tudja egyöntetűvé simítani. Meg van benne Csokonai vérmes örökdiáksága, de beleoltva Arany János falusi nyugalmaiba és fékentartó rendszeretébe. Nóta, zene, tánc, fiatalság, vígság oly varázssal van rá, annyira elemének látszik mindenik, mint egy született bohémnek, mint egy ellenállhatatlan, lenyűgző áornak. Három év előtt, hatvanadik esztendeje tőszomszédságában még táncolt az Irodalmi Társulat bálján, anélkül, hogy legkevésbé visszatetszőnek látszott volna bárki szemében is. Nála ez a könnyedség — természetes. Aki ilyennek ismeri meg, nem is tudja elképzelni, milyen lehet tanári katedrán, vagy templomi szószéken? Kifogástalan, bámúlatos! Amennyire beválik egy fehérasztali, vagy szoaréző társaság hangulat-adójának, annyira megállja helyét, mint zöldasztali döntő szavú bölcs, mint szószéki áhítatkeltő és méltóságot árasztó egyházi kiválóság.

Mint tanárt azért tartom egészen egyéninek és vonzó-
nak, mert az előadói emelvényen szót enged — az ember Novák Lajosnak. Ahogy az ajtót beteszi, szíves jónapot kíván, meg-megszikráztat egy-egy alkalmi megjegyzést, és közvetlen, barátságos hangon adja a studium tudnivalóit. Felfrissítve persze gazdag tapasztalataival, egy-egy jó magyar szólás mondással, vagy anekdotával. Mily ügyesen rögzít bele sokszor egy szabályt az emlékezetbe, hadd mutassa a következő eset, Arról beszél, hogy az Uri ima első sorát helyesebb, ha így mondjuk: Mi atyánk, ki a mennyekben vagy. Mert ha így összevonjuk: *ki vagy* a mennyekben — kérdésnek érthető és velünk is megeshetik, hogy valami felrezenő atyafi közbe kiáltja: „Barkács József községi kondás vagyok, követem alásan!” — Névsort sohasem olvas, bár nem veszi jónéven a mulasztóktól, hogy távol létükkel tündökölnék. Minden tanítványáról tudja: ki hova

való? Ezt és egyéb személyi vonatkozást a szónoklasi és írásmagyarázási szereplések bírálatánál roppant szellemesen tudja mindig szegfejet találó bírálatába beleszőni. Ezeket a bírálatokat nagyszerű lett volna összegyűjteni. Mind egy-egy rögtönzött remeke különös éleslátásának, mókás, finoman gunyoros elmésségének. — Hogy igazgatónak, dékánnak, önképzőköri tanárelnöknek milyen, példaképpen örökítik meg a jegyzőkönyvek, Értesítők. Az ifjúságnak atyai barátja. Ugyszólván minden diákjának személyes jóakarója. Az ápoló és honvéd theologusoknak szebbnél-szebb levelekkel szerez ismételt örömet. A Magyar Irodalmi Önképző Társulat újból való fellendülését, az Ifjúsági Közlöny fel-támadását köszönheti buzgalmának.

Szónoknak mintaszónok a szó legazonosabb értelmében. Így ismerik ország-szerte. Termete kevés híján: alacsony, külseje alig igényelhetné, hogy minden szem első pillan-tásra rajta felejtkezzen. Hanem a megjelenésén, a szónoki fellépésén annyi a méltóság, hogy nyomban elalél minden gondolat, mely egyénisége más, világias oldalához tapad. Semmi póz, semmi erőszakoltság; mindenki úgy érzi, hogy most áll előtte az igazi Novák Lajos: — a pap. Hangja csengő, érett férfi tenor. Remekül alkalmas arra, hogy ért-tessen, de arra is, hogy színezzon. Különösen imádkozónak felemelő. Imája csupa dallam, amely a közvetlenségnek, természetességnek parányit se szolgál ártalmára, mert minden szó színe, dallama az illető szó tökéletes kiejtéséből zendül ki. Minden szava, mintha esztergályozva volna Oly érthető, oly simán gördülő, oly színes. Predikátornak inkább meggyőző, formásságával a jóízlést simogató és tetszést keltő, mint lenyügöző, vagy magával ragadó. Túl higgadt és minden természetessége mellett is természet ellenesen — kifogástalan. Ez csak is oly kimért nyugodtságú em-bernél érthető, amilyen ő tud lenni. Korbélynak, Haypál-nak, Ravasznak ezért kerül felibe, de tüzesség, gyújtó erő dolgában el kell mellettük maradnia. Mindazáltal mintának, melynek mérsékletére, színezésére, taglejtése simaságára, műgondjára egy ország rész papi nemzedéke ámulattal tekint vissza, mintának igazán eszményi!

Annak, hogy rendkívüli szellemi gazdagságához képest, aránylag kevés alkotással gyarapította főként egyházi iro-

dalmunkat, úgy hiszem nem éppen az erejét szerte árasztó sokoldalúság az oka, mint inkább túlzott szerénysége. Szórol szóra ráillik Kálvin e nyilatkozata: „Sokszor mutathattam volna finom felfogást és éles elmét, de én eféle önmutogatásnak kísértését Isten segedelmével lábam alá tapodtam s mindig egyszerű voltam.“ Ily felfogás magyarázhatja meg legkönnyebben, hogy a sajtó útján való nyilvános szereplés elől — ha csak teheti — visszahuzódik. Örök veszteségünk marad, ha nem jelennek meg összegyűjtve beszédei és imái, melyeknek kötetben való kiadását még mások unszolására is csupán megígérte . . . Igaz másfelől, hogy alkotó kedve nem csoda, ha a legcsekélyebbre zsgorodott össze. Korszakújító tervezetét szertartásunk reformálására éppen azok útasították vissza, akik annak kidolgozására serkentették. Épp. így veszett kárba a gyakorlati lelkészképzés sorsára roppant kihatást ígérő törekvése is. Ő a pataki főiskolából egy kis egyházat akart szervezni. Ő lett volna papja, a szénior a káplánja, a felsőbb éves theologusok a presbiterei és így tovább. Hogy az ő megbecsülhetetlen útbaigazításai mellett mit nyerhettünk volna ezáltal, fel se lehet hamarjában mérni. Csakhogy ennek megvalósításához sem talált elég erős támogatást. Már pedig Novák Lajos nem szokott egy dologhoz kétszer fogni hozzá. Élt tovább kedvteléseinek. Figyelme bejárta az irodalom egész mezejét, szíve pedig kereste gyönyörűségét gyermekeiben, gyümölcsfaiban, virágaiban . . .

*

. . . És amikor ennyit elmondtam róla, restelkedve érzem, hogy bizony igen könnyű kis vázlatot adtam egyéniségéről. De hogy ki volt hát Novák Lajos, azt legfeljebb csak érzik azok a szívek, amelyek idő előtti eltűnését oly mélyen és oly sokáig fájlalják.

Megyaszó, 1917. ápril 24.

CONDOLEATIO

Zajong kívül a tél, belül hallgat a csend . . .
 Pihen a koporsó zöld cipruslomb alatt . . .
 Körötte a család lassu áhítattal
 Rebeca: „Miatyánk! Ki a mennyekben vagy! . . .“

Megnyilik az ajtó . . . Őszbeborúlt öreg
 Tipeg a szobába s emígy kezdi a szót:
 „Kedves Szerettei a Megboldogútnak!
 Nemcsak a tiétek, Ő az enyim is volt.

Járt két ifjú hajdan, nem is olyan régen
 Az öreg iskola vén falai között . . .
 Te láttad! Óh! Isten, az egyik én voltam,
 A másik . . . a másik . . . Te, az elköltözött . . .“

Szóllott az agastyán s a bús koporsóra
 Lehajtá ősz fejét, mint egy fehér galamb.
 Kint a szelek szárnyán szállt a hegyek alján
 Kálvin bástyáiról: „Ging-galang . . . Ging-galang . . .“

Újra ajtó nyílik. Egy férfiú lép be:
 „Vigaszt hoztam, — így szól — vigaszt, balzsamos írt
 Én a nagy Halottnak gyöngye pályatársa . . .“
 Könnyekbe fúlt szava, csak sirt . . . csak sirt . . . úgy sirt . . .

Rá felszisszen a jaj . . . Künn nyögnek a szelek . . .
 Ging-galang . . . Ging-galang . . . Repül a hír tovább . . .
 Sírva-sír a magyar kálvinista Sion:
 Néma, fehér halott a jó öreg Novák.

Ismét ajtó nyílik . . . Szálas ifjú lép be.
 Vívódik lelkében, küzd, tusakszik bátran . . .
 De győz a fájdalom, kicsordul a könnye,
 Zokogó jajjal a koporsóhoz rohan:

„Ah! Fel, tépd fel a szemfedőt!
Csak még egyszer hadd lássam Őt!
Hadd sírjam fel, hadd adjam át
Harmincnégynek síró szavát . . .

Édes apánk! Novák-apánk!
Ah! Hogy vérünk nem adhatánk! . . .

De csitt, de csitt, hallga, szívem,
Az aluvó alszik, pihen . . .
Szíve meg ne hallja szavad,
Mert sírjában is meghasad . . .“

Künn hallgat a világ, bent egy bús tógátus
Halkan imádkozik: „Onnan is vigyázz ránk,
Oh! Te fehér ruhás, égi „Öreg diák“ . . .
Áldjon meg az Isten, Novák-édesapánk!“

Kriston A.

APRÓSÁGOK NOVÁK LAJOSROL.

Illő dolog, hogy a Közlöny külön számban emlékezzék meg Novák Lajosról, a nótás pataki diák tipikus képviselőjéről, ki derűs kedélyével épúgy kivált, mint a régi pataki diákokra valló jeles tehetségével. Érdekes lesz róla néhány jellemző apróságot feljegyezni. Nem az egész alakot megvilágító fénysugarak lesznek ezek, hanem csak itt-ott, egy-egy hasadékon besurrant röpke napsugarak, melyek, ha prizmát teszünk az útjukba, a szivárvány színére bomlanak szét s az emberalak egy-egy részletét tarka színpompába öltöztetik.

Fő nóta-fa volt. A régi jó magyar nótákat mind tudta. S ha neki kezdett énekelni, vége-hossza nem volt a nótáknak. Volt két régi kótatára, amelybe az énekkar régi darabjai voltak bejegyezve; ennek a két kótatárnak minden darabját könyv nélkül tudta és dalolta. Három fiát néha maga köré gyűjtötte s versenyt dalolt velük. Egész családjának kitűnő zenei érzéke volt. Ha pedig kedves nótáját kezdte a cigány játszani, kék szemében felcsillant az öröm s együtt énekelte a hegedűvel, hogy: „Fütyül a szél, az idő már őszre jár . . .“ A vígabb nótáknál kipattant középre s elkezdett táncolni. Táncolt és énekel; a cigánynak gyakran a tempót is ő diktálta. Kedves mulatsága volt társaságban az u. n. kacsázás, mely a régi párnatánchoz hasonlított, de dalolva játszották.

Társaságban nagyon szeretett lenni. Igazi gavallér volt. Ő rendelte a menüt, s nem engedett fizetni mást. Ha a nótázásba belefáradt, elkezdte mesélni régi diákélményeit, a supplicatio alatt vele történt dolgokat. A pajzán humor aranyporával bevonva azok az ő előadásában színes, eleven rajzként bontakoztak ki a hallgató szeme előtt, hogy szinte az ember beleképzelte magát is abba a korba, s járta a gyermek Novák Lajossal együtt a rövidnadrágos lencsés diák viszontagságos, de azért boldog útjait. — Ha ebbe is bele fáradt, elkezdett adomázni. Se vége, se hossza nem volt az adomáknak. Színesek, sziporkázók, ötletesek voltak ezek, egy bohémlelkű, még fehéredő hajjal is ifjúnak maradt kedély szikrázó rakétái! Régen, mikor közbédek után, 4—5 óra tájban már szedegették a tápintézet-

ben az asztalokat, már takarodót kellett fújni, már szedelőzködött az asztaltársaság, Ő még nem fáradt bele a nőtába, anekdótázásba s „Gyerünk innen semleges helyre!” szölt s vitte a társaságot oda, ahol nem kezdik az ember elől szedni az asztalokat. Ilyenkor jött rá arra, hogy az ő hires elmélete a ház és az iskola összefüggéséről, tulajdonképpen hibás. Véleménye szerint, amint van földszint, van első és második emelet, úgy van elemi, közép és felső iskola is. Ilyenkor jött rá, hogy az emeletnél olykor kívánatosabb a -- pince, ha jó emberei közt (földszint, I. és II. emeleti lakók) egy két pohár bor mellett derűs nyugalommal figyelheti a percek múlását. Ilyenkor aztán azzal mulattatta a társaságot, hogy elkezdett tótosan beszélni. Utánozhatalan hivséggel mutatta be a magyar nyelvet törőt atyafi beszédjét.

Az ifjúságnak nagy jóakarója volt. Közülök kerülvén ki, tőlük vitte magával az életbe a derűs kedélyt, a nőta szeretetét. Két évig kóruselnök is volt. Az őpataki diáknak sok jellemvonása meg volt lelkében. Az ifjúságot még hibáiban is szerette és pártfogolta. Azonban szigorú is tudott lenni. Mikor egyszer az ifjúság az ő tilalma ellenére fáklyásmenetet akart tartani, ő elébe állt a menetnek és „Csak az én testemen kerestül!” kijelentéssel megakasztotta a menet megtartását. Az ifjúság elszéledt.

Szerette a virágokat is. Nagy örömmel kertészkedett. Keletre néző ablakai mindig tele voltak viruló virágokkal. Udvarán szép rendben sorakoztak a tarka-barka virágok.

Rendkívül éles ésszel volt megáldva. Mikor önkéntesi évét leszolgálta, azt hitte róla mindenki, aki ismerte tehetségét, hogy jogi pályára megy. Azóta is el elemlegette, hogy sokszor mondta egyik-másik ismerőse, mikor megtudta róla, hogy pap, : „Kár, hogy nem ügyvédnek ment.” Hatalmas dialektikájával minden módon igyekezett álláspontját megvédeni. Vitatkozni azonban nem lehetett vele. Felfogásához mereven és makacsúl ragaszkodott. Mindenkinek megmondta a maga véleményét, még jóembereinek is, de ragaszkodott barátaihoz Szeretni nagyon tudott. — Nagy energiával dolgozott eszméinek megvalósításán. Az Erdélyi-szobor jórészben az ő fáadhatatlanságának köszönhető.

Ilyen volt Novák Lajos. Annyi szép nóta szerzője, az ifjúság melegszívű barátja már nyugovóra tért.

Elröpült ajka sóhajával
Nagy lelke égi urához.
Kihűlt szívét dobogni már
Nem engedi a zord halál . . .

Az élet álom, muló mint a perc,
Amely elsuhan.
Megtérünk mind a föld ölére
S a porral elvegyül a testünk.
De túléli halálunkat
Emlékünk, lelkünk, hő szerelmünk.

E gyászdallal vett tőle búcsút a Lórántfy-énekkar.
Annyi szépért hevülő szíve azóta csendesen porladozik a pataki akácös öreg temetőben, de emlékét a pataki ifjúság nem felejtí el soha.

G.

EGYLETI ÉLET.

1917. febr. 17-én a *M. I. Ö. T.*, a *Hittanhallgatók Egylete*, továbbá a *Főiskolai Ifj Énekkar* különk-ülön rendkívüli gyászköz-gyűlést tartottak, melyen könnyek között búcsúzott a megdicsőült „öreg Novák“-tól.

A *M. I. Ö. T.*, az ifjúsági egy-letek közül az Ö legkedvelteb bike, buzgólkodó, hív sáfárát, szeretett tanárelnökét siratta el benne; a bölcs kormányost, kit magas szempontu, éles kritikai látás, igazságosság és szerető gyöngédség jellemzett

A *H. E.* ben a theologus ifjú-ság „Édesatyjától,“ fejének koro-nájától búcsúzott. Az *Énekkar* pedig egykori ifj elnökének, a poétikus lelkű, nagy zenebarát em-lékének áldozott.

Az árván maradt *M. I. Ö. T.* elnöki székére Marton János theo-

logiai tanárt hívta meg egyhan-gúlag, ki azt mindnyájunk nagy örömeire elfogadván, folytatja a nagy előd útját.

A *F. I. É.* nak két temetése volt febr. havában. Mindkettő S.-patakon. Febr. 11-én egy ifjú katonát kísért örök nyugalomra: Halász Józsefet, ki a haza oltarán áldozta fel életét. Febr. 18-án pedig Novák Lajost, az égi ruhás „öreg diák“-ot siratta el az ifju diákok kara.

A főgimn. *Erdélyi Önképző Kör*-nek feledhetetlen ülése volt febr. 4-én, melyet több érdekes pontján kívül emlékezetessé tesz az egykori pataki diáknak, a Nemzeti Színház egyik kiváló erejének, Zitás Bertalan hadnagynak vendégszereplése. Most hahotát kel-tett, majd könnyeket fakasztott. A jelenlevők háláját, szíves emléke-zését vitte el jutalmúl.

HIREK.

A **nagykaszás** vérző sebet vá-gott 1917. febr. 16-án mindazok szívéen, kik ismerték Novák Lajost. Óh, a megdicsőült lélek! Elnémúlt hát a nagy emberismerő arany-csengésű szava, ellobbant szemé-nek utolsó villáma. Ajkának jó-kedvű mosolya, a fenséges derű, mely fenkölt homlokán honolt: elszállt. Szikrázó bölcsesége, mely-lyel csak emberszeretete volt egyenlő, az örök fiatalság vidám derűje, haj, kialuvának! „Leesett a mi fejünknek koronája!“ — De nem! — Míg szívünknek egy izma is rándúl; amíg ereinkben rezdül csak egy csepp vér: él

lelkünkben lelke, melynek fény-súgáros melege előtt úgy nyilott meg amaz, mint a virágbimbó az áldó Nap előtt. Leáldozott a Nap, bezárúl a virág, hogy fényt és meleget féltőn megőrizzen drága talizmánként. A temetés 18-án, vasárnap délután volt. A Meg-dicsőültet nyolc tógátus vitte gyász-sos hajlékából a siránczó Alma Mater tágas udvarába. A kórus gyászéneke után Dr. Tüdős István püspök emlékezett meg a Nagy-halotról mély, súlyos szavakkal s enyhített lelkünkön buzgó imád-sággal. A Lorántffi-énekkar fájó himnuszserű melódiái után a kórus

gyászdalai kísérték a diákok Édesatyját a temetőbe. A sírnál Rohoska József közigazgató búcsúzott a kartársak részéről magas szárnyalású, látnoki szavakban, a theologusok nevében pedig K. Szabó Pál mondott fájó istenhozzádot. Legyen édes álma, mint emlékezte!

A legifjabb diákkatonák. Az 1899. évi születésű népfelkelők szemlélén, mely Sárospatakon febr. 6-án folyt le, újra 32 diákot szólított el az iskola padjaiból a Haza. A jó, öreg iskola megadásal teljesíti kötelességét. A miniszteri rendelet szerint a besorozott növendékeket osztályvizsgára állítja,

mely után a VIII. oszt. tanulók érettségi vizsgát tesznek (máj. 1.), a VII. oszt. katonafiai számára pedig a VIII. oszt.-ra s az érettségi vizsgára előkészítő tanfolyámot tart márc. 1.—ápr. 16-ig.

Baráti szívvel köszöntjük Bathó Zoltán hadnagyot, volt tanulóátunkat megérdemelt rangjában. Kísérje az isteni oltalom továbbra is.

„**Mindenütt** jó, de mégis legjobb otthon!” — kiáltja Harstein Lajos s hogy ezt bizonyítsa is, a járásbiróság épületével szemben lévő cukrászda tágas billiárd termét „Otthon“-kávéházzá alakította. Nagyon szépen demonstrál.

Szerkesztői üzenetek

Sz. F. T.-Nána. „Köszöni a gazda . . . Tölts a tálba, Apjuk . . .” újra.
K. G. Megyaszó. Csak háborgass bátran! Nagyon jó ez.

Sz. M. T.-Kürt. Sajnáljuk, hogy lapunk késése folytán az erőteljes, aktuális sorokat nem közölhetjük. Bízunk Önben!

K. G. Sárospatak. Sorba, Uram — Isten! Hozzuk.

Csitim. A jövő szám hozza. No, ne ijedjen meg, még megérheti.

G. Sárospatak. Hálás köszönetünk a kedves sorokért.

EPERJESSY J. UTÓDA

Fischer Lajos könyvkereskedése Sárospatak.

A tanulóifjúság szives figyelmébe és pártfogásába ajánlja dús választékú színes levélpapírosait dobozokban és mappákban. — **Erszények, zseblámpák, borotváló készletek, szappanok, fogporok stb., nagy választékban.**

! Kitűnő minőségű zseblámpák és elemek !

Szolid kiszolgálás, szolid árak.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or title.

Large block of faint, illegible text in the middle of the page.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a footer or signature.

Koméniusz

mozgószínház Sárospatakon.

Tökéletes, szolid képek több világhírű cégtől, Gyönyörű vidékek, állatfajok, ipari telepek, természeti szépségek ismertetése minden előadásakor.

Kitünő előadások!!

Minden 2 ik vasárnap 2 előadás. D. u. 4—6-ig és 8—10-ig. Belépti díjak: Zártszék 1 60 K. I-ső hely 1 30 K, II. hely 1 Kor., III. hely 70 fillér. Főiskolai, tanítóképezdei ifjak jegyei egy hellyel magasabbra érvenyesek. Gyermeknek 10 éven alul 10 fillér. AZ IGAZGATÓSÁG.

Leghírneveesebb vendéglő Sárospatakon

„Vadászkürt“

mely a mai modern igényeket teljesen kielégíti.

Izléses vendéghelyiség. Kitünő saját termésű borok. Kényelmes szállodai szobák. A legpontosabb, legelőzékenyebb kiszolgálás.

Tulajdonos:

Freifeld Ferenc.

HUNGARIA

mosó s vegytisztító intézet Spatakon.

Van szerencsém a m. t. közönséget értesíteni, hogy a Rikóczi utcán a mai kornak teljesen megfelelő

vegytisztító intézetet

létesítettem. Elvállalok minden szakmába vágó munkát, u. in férfi- és női ruhák, keztyűk, függönyök, szalagok, csipkék, nyakkendők és fehérneműek tisztítását. Kelme és ruhafestést minden színre elvállalok. A n. é. közönség b. pártfogását kérve, maradok tisztelettel

NEUMANN MÓR

mosó és vegytisztító intézete.
Gallérok 7 nap alatt készülnek. Szőrmetisztítás.

Alapított 1890.

Alapított 1890.

Spitz Antal

órá- és ékszerész, Sárospatak.

Ajánlja dús raktárát mindennemű ókszerek, nászajándékok és elsőrendű zsebórák beszerzésére. — A nemes tanuló-ifjúságnak, lelkes, tanító uraknak árfelemelés nélkül előnyös részletfizetésre is.

Vidékre a legnagyobb készséggel választékot küldök. Javítások a legpontosabban eszközözlötnek. Kitünő villany elemünk van!

